

Opiskelijoiden päihdeohjelma

Toimenpideohjelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumisen tueksi

Päivitetty 12/2023

Sisällys

Vastuutaulukko	2
1 Johdanto	1
2 Ennaltaehkäisevä toiminta	2
2.1 Ammattikorkeakoulun rooli	2
2.1.1 Toiminnan organisointi	2
2.1.2 Hyvinvointipalveluiden rooli	2
2.1.3 Opinto-ohjaajan rooli	2
2.2 Opiskeluterveydenhuollon rooli	2
2.3 Opiskelijakunta Helga	3
2.3.1 Opiskelijatutorointi.....	3
3 Päihdeongelman tunnistaminen	4
3.1 Ammattikorkeakoulun rooli	4
3.2 Opiskeluterveydenhuollon rooli	4
3.3 Opiskelijoiden ja opiskelijakunta Helgan rooli	4
4 Päihdeongelmaan puuttuminen	5
4.1 Puheeksiotto	5
4.1.1 Opiskelijan tekemä puheeksiotto.....	5
4.1.2 Opetus- ja ohjaushenkilökunnan tekemä puheeksiotto.....	5
4.1.3 Päihdeyhdyshenkilö	6
4.1.4 Opiskeluterveydenhuollon rooli	6
4.1.5 Opiskelijoiden ja opiskelijakunta Helgan rooli	6
4.2 Opetustilanteesta poistaminen	6
4.3 Huumausainetestaus	7
5 Hoitoonohjaus	9
5.1 Hoitoonohjauskäytännöt.....	9
5.1.1 Opiskelijan itsenäinen hakeutuminen hoitoon.....	9
5.1.2 Hoitoonohjausneuvottelu	9
5.2 Hoitovaihtoehdot	9
5.3 Opiskelu hoidon aikana	10
6 Päihdeongelma ja seuraamukset	11
6.1 Opiskelutilanteesta poistaminen.....	11
6.2 Opiskelusta pidättäminen	11
6.3 Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen	11
6.4 Opiskeluoikeuden peruuttaminen	11
7 Arkaluonteisen tiedon käsittely ja luottamuksellisuus	13
Lähteet.....	14
Liiteluettelo.....	15

Vastuutaulukko

Toimija	Vastuut	Henkilö ja yhteystiedot/ Muuta lisätietoa
Ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> Ajan tasalla oleva päihdeohjelma Päihteettömän opiskelukulttuurin edistäminen 	Päihdeohjelma on edellytys huumausainetestaukseen lähettämiseksi
Hyvinvointipalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen tuki ja neuvonta päihdeasioissa Opintopsykologit toimivat päihdeyhdyshenkilöinä 	Varsinainen päihdeongelmien hoito tapahtuu aina terveydenhuollossa
Päihdeyhdyshenkilöt	<ul style="list-style-type: none"> Tuki muulle korkeakoulun henkilöstölle päihdeasioissa Tarvittaessa mukana huumausainetestauksen järjestämisessä ja järjestämässä opiskelijan kuulluksi tulemisen Hoitoonohjausneuvottelun järjestäminen Päihdeohjelman päivittäminen 	Opintopsykologit: Anna Pakkanen, anna.pakkanen@haaga-helia.fi (Maiju Romo) Yhteydenottopyyntö sähköpostilla
Opiskeluhyvinvointityöryhmä	<ul style="list-style-type: none"> Päihdeohjelman hyväksyminen ja päihdetyön koordinointi 	
YTHS	<ul style="list-style-type: none"> Perustason päihdepalvelut Huumausainetestaus 	YTHS: SORA-lainsäädäntöön perustuva huumausaine testaus Valtakunnallinen ajanvarausnumero: 046 7101073 YTHS:n Haaga-Helian yhteyshenkilö: Terveystenhoitaja Viivi Mikola, viivi.mikola@yths.fi

Opinto-ohjaajat ja opettajat	<ul style="list-style-type: none"> • Jos herää huoli opiskelijan päihdekäytöstä, asian puheeksi ottaminen ja opiskelijan ohjaaminen eteenpäin tarvittaviin palveluihin • Opiskelijan toimittaminen huumausainetestaukseen yhdessä tutkintojohtajan kanssa, mikäli kriteerit täyttyvät • Poistaa opetusta häiritsevää tai epäasiallisesti ammattikorkeakoulun tiloissa käyttäytyvä opiskelija 	Tarvittaessa apua opiskelijan poistamiseen amk:n tiloista saa toimitalan vartijoilta
Opiskelijakunta Helga	<ul style="list-style-type: none"> • Päihteettömän opiskelijakulttuurin edistäminen • Jos herää huoli opiskelijan päihdekäytöstä, asian puheeksi ottaminen ja opiskelijan ohjaaminen eteenpäin tarvittaviin palveluihin 	Yhteyshenkilö edunvalvonnan ja vaikuttamisen asiantuntija Rico Martikainen, rico.martikainen@haaga-helia.fi
Opiskelijatutorointi	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuulliseen päihdekäyttöön kannustaminen • Päihteettömän opiskelijakulttuurin edistäminen 	Tutoroinnin järjestää opiskelijakunta Helga
Tutkintojohtaja	<ul style="list-style-type: none"> • Päätös huumausainetestaukseen lähettämisestä • Kurinpidollisten toimien järjestäminen yhdessä AMK-hallituksen kanssa 	
Rehtori	<ul style="list-style-type: none"> • Päätös opiskelusta pidättämisestä ja kirjallisesta varoituksesta kurinpidollisina toimina 	
AMK-hallitus	<ul style="list-style-type: none"> • Päätös opiskelijan määräaikaisestä erottamisesta kurinpidollisena toimena 	

1 Johdanto

Päihteiden käytöllä voi olla merkittävä vaikutus työssä ja opinnoissa suoriutumiseen ja jaksamiseen. Opiskeluaikaiset päihdekäyttötottumukset voivat jatkua samanlaisina myöhemmin elämässä. Siksi päihdekäyttöä pitää pohtia jo opiskeluaikana. Opiskelijan päihdeongelma voi näkyä esimerkiksi toistuvina poissaoloina, myöhästelyinä, tehottomuutena tai opintojen viivästymisenä. Päihdeongelmaan liittyy usein myös muita psykososiaalisia ongelmia, jotka voivat haitata opintoja ja työssä suoriutumista.

Päihteillä tarkoitetaan tässä ohjelmassa alkoholia, huumeita ja lääkkeitä, joita on käytetty huumaavassa ja/tai päihdyttävässä tarkoituksessa.

Päihdeohjelman tavoitteena on

- edistää opiskelu- ja työkykyä,
- edistää opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia,
- ehkäistä ennalta päihdehaittoja,
- helpottaa puuttumista opiskelijan päihdeongelmaan ja
- parantaa hoitoonohjausta.

Lisäksi päihdeohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on vaikuttaa opiskelijoiden päihdeidenkäyttökulttuuriin. Ohjelma on laadittu Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL:n) ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS:n) tuottaman mallin pohjalta.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa (jäljempänä Haaga-Helia tai ammattikorkeakoulu) ohjelmaa toteutetaan vaiheittain, ja sen tavoitteena on sanktioiden sijasta korostaa ennaltaehkäisyä, tunnistamista, ohjausta ja varhaista puuttumista. Ohjelman päivittämisestä ja toteuttamisesta vastaavat päihdeyhdyshenkilöt ja Haaga-Helian opiskeluhyvinvointityöryhmä. Ohjelma on tehty yhteistyössä opiskeluterveydenhuollon toteuttamisesta vastaavan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön eli YTHS:n (jäljempänä YTHS tai opiskeluterveydenhuolto). Kaikissa yhteyksissä on pidettävä huolta siitä, ettei asianosaisten oikeusturvaa loukata. Arkaluonteisen tiedon käsittelyä ja luottamuksellisuutta käsitellään luvussa 7.

Kuva 1: Päihdeohjelmaprosessi

2 Ennaltaehkäisevä toiminta

Päihdehaittojen ennaltaehkäisyyn osallistuvat ammattikorkeakoulusta, opiskeluterveydenhuollosta ja opiskelijajärjestöistä muodostuva yhteisö. Jokaisella toimijalla on oma roolinsa ja vastuunsa toiminnan järjestämisessä.

2.1 Ammattikorkeakoulun rooli

Haaga-Helia edistää päihteetöntä opiskeluympäristöä ja vastuullista alkoholin käyttöä. Päihdeohjelmasta tiedotetaan opiskelijoille Haaga-Helian verkkosivuilla.

2.1.1 Toiminnan organisointi

Haaga-Heliassa on opiskeluhuvinvointiryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnittelu ja koordinointi korkeakoulussa. Se myös koordinoi päihdeohjelman toteuttamista ja sopii yhteisistä toimintatavoista päihdeasioissa. Työryhmä koostuu Haaga-Helian edustajista (opinto-ohjaajat, ammatilliset erityisopettajat, hyvinvointipalvelut, urapalvelut) sekä Haaga-Helian opiskelijakunta Helgan edustajasta.

Haaga-Heliassa opiskelijoiden päihdeyhdyshenkilöinä toimivat opintopsykologit. Päihdeyhdyshenkilöiden tehtävänä on neuvoa ja tukea opiskelijoiden päihdeongelmaan puuttumisessa ja puheeksioton toteuttamisessa. Päihdeyhdyshenkilöt organisoivat ja osallistuvat korkeakoulun edustajina hoitoonohjausneuvotteluihin, ovat mukana opiskelijoiden kuulemisessa huumeestausta varten ja koordinoivat huumeestauksen toteuttamista yhdessä tutkintojohtajan kanssa. Lisäksi he toimivat yhteyshenkilönä päihdeasioissa korkeakoulun, opiskeluterveydenhuollon ja tarvittaessa hoitoyksiköiden välissä.

2.1.2 Hyvinvointipalveluiden rooli

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun hyvinvointipalvelut tarjoavat matalalla kynnyksellä tukea opiskelijalle myös päihde- ja riippuvuusasioissa. Opiskelija voi olla yhteydessä hyvinvointipalveluihin missä vain omiin opintoihin ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

2.1.3 Opinto-ohjaajan rooli

Jokaisella opiskelijalla on opintojen alkuvaiheessa nimetty opinto-ohjaaja. Opinto-ohjaaja on opiskelijan tukihenkilö opintojen etenemiseen liittyvissä kysymyksissä, ja hän myös ohjaa opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) tekemisessä. Opinto-ohjaajat ja opiskelijat tapaavat sekä ryhmätapaamisissa että tarvittaessa yksilötapaamisissa.

Henkilökohtaisen ohjauksen yhteydessä opiskelijan jaksamiseen, hyvinvointiin ja päihdeidenkäyttöön liittyvät kysymykset voivat nousta esille. Ammattikorkeakoulun on huolehdittava riittävästä koulutuksesta ja tuesta, jotta opinto-ohjaajat pystyvät toimimaan tukena myös tällaisissa tilanteissa.

2.2 Opiskeluterveydenhuollon rooli

YTHS:n toiminnan tavoitteena on riskikäytön tunnistaminen ja ehkäisy sekä päihdeettömyyteen kannustaminen. Opiskeluterveydenhuollon työntekijät ottavat puheeksi ja kartoittavat päihdeiden käyttöä vastaanottotyön kautta esimerkiksi terveystarkastuksissa ja sähköisessä terveystarkastuksessa.

Osana YTHS:n toimintaa on OTE-työ eli opiskeluyhteistyö, jossa ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan esimerkiksi tapahtumien, kampanjoinnin ja tiedottamisen kautta.

Tietoa korkeakouluopiskelijoiden päihteidenkäytöstä kerätään valtakunnallisesti toteutettavalla opiskelijoiden terveystutkimuksella neljän vuoden välein (KOTT, Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus, toteuttajina Kela ja THL).

2.3 Opiskelijakunta Helga

Opiskelijakunta Helga tekee aktiivista työtä tukeakseen opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja päihteetöntä opiskelijakulttuuria erilaisten kampanjoiden ja tapahtumien kautta. Helga ei kannusta päihteiden käyttöön tapahtumissaan, se ei näy viestinnässä eikä päihteiden käyttö ole sallittua Helgan tiloissa. Lisäksi opiskelijakunta Helga tekee ennaltaehkäisevää työtä osallistumalla opiskelijahyvinvointityöryhmän toimintaan ja koordinoimalla opiskelijatutorointia.

2.3.1 Opiskelijatutorointi

Opiskelijoille tarjotaan ensimmäisestä päivästä lähtien tukea opiskelijatutorien toimesta. He ovat opiskelijakunta Helgan valitsemia ja valtuuttamia vertaisohjaajia, jotka tutustuttavat uudet opiskelijat koulutusohjelmaan, opintoihin, vanhempiin opiskelijoihin ja muuhun ammattikorkeakoulutoimintaan. Opiskelijatutorit myös johdattavat uudet opiskelijat opiskelijajärjestötoimintaan ja perehdyttävät heidät opiskelijaperinteisiin. Tutorkoulutuksissa käsitellään vastuullista päihteiden käyttöä. Opiskelijatutorointiin liittyvissä tilaisuuksissa huomioidaan päihteettömyys vaihtoehtona.

3 Päihdeongelman tunnistaminen

Päihdeongelman tunnistaminen on haasteellista tilanteiden yksilöllisyyden ja monimuotoisuuden vuoksi. Lisäksi aihetta pidetään yleisesti arkaluontoisena. Päihteiden käyttö voi aiheuttaa monenlaisia haasteita opiskelijan arkeen ja ilmetä erilaisin tavoin. Seuraava lisäus on vain suuntaa antava, eikä listatut haasteet välttämättä aiheudu päihteiden käytöstä. Päihteiden liikkakäyttö saattaa ilmetä opiskelijalla esimerkiksi yllättävinä ja toistuvina poissaoloina, opintosuoritusten huonontumisena, opettajan tai muiden opiskelijoiden vältelynä, epämääräisenä selittelynä, päihtyneenä tai krapulaisena esiintymisenä. Keskeisintä päihdeongelman tunnistamisen kannalta on luottamuksellinen ja avoin keskusteluympäristö, jossa asia on turvallista ottaa puheeksi.

3.1 Ammattikorkeakoulun rooli

Jokainen henkilökunnan jäsen on tietoinen oman ammattiroolinsa puitteissa mahdollisuudesta tunnistaa opiskelijan päihdeongelma. Tunnistamisen tueksi ammattikorkeakoulu tarjoaa päihdeohjelman kautta tietoa ja tukea toimintatavoista. Jos henkilökunnalla herää huoli opiskelijan mahdollisesta päihdeongelmasta, asia pitää ottaa kyseisen opiskelijan kanssa välittömästi puheeksi (katso luku 4.1).

3.2 Opiskeluterveydenhuollon rooli

Opiskeluterveydenhuollon työntekijät pyrkivät tunnistamaan päihteiden riskikäyttäjiä terveystarkastuksissa ja muilla vastaanotokäynneillä. Erityisesti unettomuudesta, ahdistuneisuudesta, masennuksesta, vatsavaivoista, päänsäryistä ja väsymyksestä kärsivien potilaiden päihteidenkäyttö kartoitetaan osana esitietojen ottamista.

Ensimmäisenä opiskeluvuotena opiskelijoiden terveydentilaa ja päihteidenkäyttöä kartoitetaan opiskelijan itse täyttämällä sähköisellä terveystarkastuksella, joka sisältää kysymyksiä päihteiden käytöstä. Kyselyn tulosten perusteella opiskelija kutsutaan tarvittaessa terveystarkastukseen.

Terveydentilan kokonaiskartoituksessa päihteidenkäyttöä, elämäntilannetta ja terveydentilaa selvitetään laajemmin. Yksilöllisen kartoituksen mukaan käytetään apuna mm. mieliala- ja päihdeseuloja. Tapaamiseen sisältyy puheeksiotto (katso luku 4.1.). Lisäksi tehdään hoidon tarpeen arviointi ja sen pohjalta hoitosuunnitelma tai hoitonojjaus.

3.3 Opiskelijoiden ja opiskelijakunta Helgan rooli

Jokainen opiskelija on vastuussa omasta päihteiden käytöstään. Opiskelija voi itse tunnistaa, jos päihteiden käyttö on muodostunut ongelmaksi. Tunnistamisen apuna voi käyttää esimerkiksi AUDIT- tai DUDIT-testiä, jotka löytyvät päihdelinkki.fi-sivustolta. Opiskelijat ovat avainasemassa opiskelijatovereiden päihdeongelmien tunnistamisessa. Todennäköisesti opiskelijatoverit havaitsevat muita tahoja helpommin ja varhaisemmin päihdekäyttöön liittyviä ongelmia. Tällaisissa tilanteissa asia suositellaan otettavan puheeksi (katso luku 4.1.)

4 Päihdeongelmaan puuttuminen

Mahdollisimman varhainen puuttuminen päihdeongelmaan sekä puheeksiotto ovat ensisijaisia toimia, kun opiskelijan päihdekäyttö on huolta herättävää. Mitä varhaisemmin päihdekäyttö otetaan puheeksi, sitä helpompi on vähentää siitä koituvia haittoja. Kannustettavaa on myös, että opiskelija itse hakeutuu avun pariin tunnistaessaan huolen omasta päihteiden käytöstä.

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen tietyin perustein. Päätöksen tästä tekee tutkintojohtaja. Ammattikorkeakoululain 36 § sisältämät edellytykset (katso luku 4.3) huumausainetestauksen osalta tulee selvittää kussakin tapauksessa erikseen.

4.1 Puheeksiotto

Henkilökunnalle ja opiskelijoille on hyvä tarjota tukea päihdekäyttöön puuttumiseen ja ongelmien puheeksiottoon. Ammattikorkeakouluympäristössä tällaisiin kysymyksiin ei perinteisesti ole kovin helposti puututtu, ja osa yhteisön jäsenistä voi tuntea päihdekäytöksen käsittelyn vieraaksi.

Huolta herättävän päihdekäytön voi ottaa puheeksi opiskelija itse tai opetushenkilökuntaan tai muuhun henkilökuntaan kuuluva, opinto-ohjaaja tai opiskelijatoveri. Päihdekäyttöön puuttumisen ja puheeksioton tavoitteena on ensisijaisesti tukea opiskelijaa opinnoissaan. Kaikissa yhteyksissä on pidettävä huolta siitä, ettei asianosaisten oikeusturvaa loukata.

4.1.1 Opiskelijan tekemä puheeksiotto

Jos opiskelijalla itsellään herää huoli omasta päihteiden käytöstä, hän voi olla ensisijaisesti yhteydessä YTHS:ään eli opiskeluterveydenhuoltoon. Haaga-Helian hyvinvointipalvelut tukevat tarvittaessa hoitoon hakeutumisessa. Mikäli päihdekäyttö haittaa opiskelijan opintoja, tehdään hoitoonohjaus. ks. luku 5.

4.1.2 Opetus- ja ohjaushenkilökunnan tekemä puheeksiotto

Jos opetus- tai ohjaushenkilökunnalla herää huoli opiskelijan päihdeongelmasta, asia on syytä ottaa puheeksi välittömästi hänen kanssaan. Opettajan tai opinto-ohjaajan ja opiskelijan keskustelut asiasta ovat luottamuksellisia.

Puheeksiottotilanne on avoimessa ilmapiirissä tapahtuva keskustelu, jossa päihdeongelman arkaluontoisuus on otettava huomioon. Puheeksiotto tehdään aina kahden kesken. Opiskelijan päihdekäytöstä ei saa keskustella ryhmätilanteessa esimerkiksi muiden opiskelijoiden kuullen. Keskustelun tarkoituksena on ilmaista huoli opiskelijan päihdekäytöstä ja sen vaikutuksista hänen opintoihinsa ja hyvinvointiinsa. Tällaisissa tilanteissa keskustelu itsessään toimii varhaisena puuttumisena, mutta tilanne on syytä arvioida uudelleen esimerkiksi muutaman kuukauden kuluttua. Puheeksiotossa opiskelijalle voidaan suositella yhteydenottoa YTHS:ään eli opiskeluterveydenhuoltoon kokonaistilanteen arviointia varten. Päihdeyhdyshenkilöltä saa neuvoja ja tukea puheeksioton toteuttamiseen. Mikäli päihdekäyttö haittaa opiskelijan opintoja, suositellaan hoitoonohjausta (katso luku 5).

4.1.3 Päihdeyhdyshenkilö

Opiskelija, opinto-ohjaaja tai opetushenkilökunta voivat ottaa yhteyttä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden päihdeyhdyshenkilöön, mikäli opiskelijan päihdekäyttö on huolta herättävää ja he toivovat neuvoja ja tukea siihen, miten puuttua päihdeongelmaan.

Päihdeyhdyshenkilö toimii yhteyshenkilönä ammattikorkeakoulun, opiskelijaterveydenhuollon ja tarvittaessa hoitoyksiköiden välillä. Lisäksi päihdeyhdyshenkilön tehtävänä on huolehtia opiskelijan kuulemisesta ennen huumetestausta sekä koordinoita huumausainetestausta yhdessä tutkintojohtajan kanssa. Päihdeyhdyshenkilö myös koordinoi ja osallistuu korkeakoulun edustajana hoitoonohjausneuvotteluun (katso luku 5.1).

4.1.4 Opiskeluterveydenhuollon rooli

Opiskelija voi aina ottaa itse yhteyttä opiskeluterveydenhuoltoon, mikäli on huolissaan omasta päihteiden käytöstään. Jos opiskeluterveydenhuollon ammattihenkilö vastaanototyössään havaitsee tai epäilee opiskelijalla olevan huolestuttavaa päihteiden käyttöä, hän toteuttaa puheeksioton kartoittamalla opiskelijan päihteidenkäytön, päihdehistorian, somaattisen ja psyykkisen tilan.

Jos päihdeongelma vaikeuttaa opiskelijan selviytymistä opinnoista, opiskeluterveydenhuollon työntekijä kannustaa opiskelijaa keskustelemaan opintoihin liittyvistä asioista opinto-ohjaajan, ja/tai hyvinvointipalveluiden työntekijöiden kanssa. YTHS:n työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus, joten kaikki potilaan kanssa käydyt keskustelut ovat täysin luottamuksellisia eikä niistä välitetä tietoa korkeakoululle. Mikäli opiskelijan epäillään olevan päihteiden käytön vuoksi vaaraksi opiskeluyhteisön tai harjoittelupaikan turvallisuudelle on terveydenhuollon ammattihenkilöllä salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyviä tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja ammattikorkeakoulun rehtorille, harjoittelusta vastaaville henkilöille ja korkeakoulun turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi (ks. myös luku 7).

4.1.5 Opiskelijoiden ja opiskelijakunta Helgan rooli

Jos opiskelijatoverin päihdekäyttö herättää huolta, se tulisi ottaa puheeksi hänen kanssaan mahdollisimman pian. Tärkeää puheeksiotossa on antaa palautetta opiskelijatoverille siitä, että hänen päihdekäyttönsä on herättänyt huolestumista. Neuvoa, tukea ja apua puheeksiottoa varten voi kysyä päihdeyhdyshenkilöiltä ilman, että opiskelijatoverin henkilöllisyys paljastuu. Suositeltavaa on neuvoa opiskelijatoveri ottamaan yhteyttä opiskeluterveydenhuoltoon tarkempaa tilannearviointia varten.

Helga voi antaa varoituksen tai porttikiellon seurauksena järjestön toimintaan liittyvästä ongelmakäyttäytymisestä. On suositeltavaa, että varoituksen tai porttikiellon antamisen yhteydessä opiskelijajärjestön edustaja ottaa ongelmallisen päihdekäytön puheeksi ja tarvittaessa kannustaa varoituksen tai porttikiellon saanutta hakeutumaan opiskeluterveydenhuoltoon tilannearvioon. Opiskelijakunta Helgalla on nimettynä häirintäyhdyshenkilö, jolta voi pyytää neuvoa ja tukea erilaisissa vaikeissa tilanteissa.

4.2 Opetustilanteesta poistaminen

Ammattikorkeakoululain 38 § mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Mikäli opiskelija ei poistu opettajan tai tilaisuudesta vastuussa olevan järjestävän tahon kehotuksesta huolimatta, voidaan tilanteeseen pyytää avuksi kiinteistön vartija tai poliisi (Haaga-Helian kriisitoimintaohje).

Päihteiden vaikutuksen alaisena ollutta voidaan rankaista rehtorin varoituksella. Opetustilanteesta tai tilaisuudesta poistamisen yhteydessä tai mahdollisimman pian sen jälkeen järjestetään puheeksiottotilaisuus.

4.3 Huumausainetestaus

Todistusta huumausainetestistä voidaan ammattikorkeakouluopiskelijalta vaatia tietyissä tilanteissa.

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista (Ammattikorkeakoululaki 36 §).

Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen

1. vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä,
2. vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai
3. merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä (Ammattikorkeakoululaki 36 §).

Huumeista varten päihdehaitan huomannut henkilö, esimerkiksi opettaja tai harjoittelun ohjaaja, esitäyttää liitteenä 1 olevan lomakkeen kohdat 1.-9.- ja toimittaa sen tutkintojohtajalle. Tämä täyttää lomakkeen 1 loput kohdat. Tutkintojohtaja järjestää tarvittaessa päihdeyhdyshenkilön avustuksella opiskelijalle tilaisuuden tulla kuulluksi huumausainetestauksen perusteista ja keskustella käytännön järjestelyistä ennen testiin ohjaamista. Kuulemisen yhteydessä opiskelijan suostumus huumausainetestaukseen pyydetään täyttämällä liitteenä 2 oleva lomake, jonka opiskelija allekirjoittaa. Liitteenä 2 oleva lomake toimii samalla maksusitoumuksena YTHS:lle, sillä korkeakoulu vastaa huumausainetestauksen kuluista.

Tutkintojohtaja tai päihdeyhdyshenkilö informoi YTHS:ää heti, kun se on velvoittanut opiskelijaa toimittamaan todistuksen. Näin testaus saadaan toteutettua riittävän nopeasti. Tämä toteutetaan siten, että yhdessä opiskelijan kanssa sovitetaan YTHS:n hoidontarpeen arvioinnin valtakunnalliseen palvelunumeroon, p. 046 710 1073.

Opiskelija toimittaa yllä mainitut lomakkeet YTHS:lle. *Huumausainetestausta koskevat pyynnöt hoidetaan YTHS:llä aina kiireellisenä. Opiskelijalle annetaan aika vastuutiimin terveydenhoitajan tai yleislääkärin vastaanotolle lähetteen tekemiseksi huumausainetestaukseen. Näytteenotto laboratoriossa järjestetään niin ikään kiireellisenä asiana.*

Opiskelijalla tulee olla kuvallinen henkilöllisyystodistus mukana sekä vastaanotolla että laboratoriossa näytteitä otettaessa tai toisena vaihtoehtona mukana täytyy olla saattajan korkeakoulun edustaja, joka pystyy varmistamaan opiskelijan henkilöllisyyden.

Huumausainetestaukseen perehtynyt lääkäri YTHS:stä antaa opiskelijalle laboratoriotutkimusten valmistuttua huumausainetestausta koskevan todistuksen. Opiskelijan tehtävänä on toimittaa todistus korkeakoululle. Korkeakoululla ei ole lain mukaan oikeutta saada todistusta suoraan YTHS:stä. (suora lainaus YTHS:n www-sivuilta). Korkeakoulu vastaa testauksen kuluista ja mahdollisista matkakustannuksista. Korkeakoulu voi tarvittaessa

hankkia huumausainetestauksen myös muilta palveluntuottajilta kuin opiskeluterveydenhuollosta.

Veri- tai virtsanäyte annetaan valvotuissa, kontrolloiduissa olosuhteissa noudattaen sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistusta työpaikan huumeitestauksesta. Testituloksen tulkitsee ammattikorkeakoulusta riippumaton terveydenhuollon yksikkö. Testattavalla on aina oikeus saada testitulos kirjallisena. Opiskelijan on toimitettava testauksesta saatu todistus tutkintojohtajalle kohtuullisessa ajassa, joksi yleensä määrätään 35 päivää.

Ammattikorkeakoululain 36 § edellyttämästä huumausainetestauksesta kieltäytyminen johtaa jatkotoimenpiteisiin (katso luku 6).

5 Hoitoonohjaus

Opiskelijalle tehdään hoitoonohjaus, jos ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tai puhekesiön lisäksi opiskelija tarvitsee hoitoa päihdeongelmaan.

5.1 Hoitoonohjauskäytännöt

Hoitoonohjauksesta vastaa opiskeluterveydenhuolto tai korkeakoulun päihdeyhdyshenkilöt. Myös opiskelijalla itsellään on aktiivinen rooli hoitoonohjausprosessissa. Jos hyvinvointipalveluiden työntekijä, opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja tai psykiatrinen sairaanhoitaja tulevat vastaanottotyön kautta tietoisiksi opiskelijan päihdeongelmasta, ohjaavat he tarvittaessa opiskelijaa hakeutumaan jatkohoitoon ilman hoitoonohjausneuvottelua.

YTHS voi järjestää opiskeluterveysneuvottelun, jossa opiskelijan luvalla YTHS:n edustaja on yhteydessä korkeakouluun. Tavoitteena on tukea opiskelijan terveyttä ja opiskelukykyä moniammatillisessa yhteistyössä. Oppilaitoksesta neuvotteluun osallistuvat henkilöt, jotka opiskelija itse kokee tarpeelliseksi olla paikalla. Näin ollen opiskeluterveysneuvottelussa on aina paikalla YTHS:n edustaja, opiskelija ja korkeakoulun edustaja.

5.1.1 Opiskelijan itsenäinen hakeutuminen hoitoon

Päihdeasioissa opiskelija voi hakeutua aina matalalla kynnyksellä opiskeluterveydenhuoltoon alkuselvittelyjä varten. Mikäli opiskelija tarvitsee kiireellisempää apua tai perusterveydenhuollon palveluiden tason ylittävää päihdetyöntekijän ammatillista apua, hänet ohjataan julkisen terveydenhuollon palveluihin. Hoitoonohjausneuvontaa opiskelija voi saada myös Haaga-Helian hyvinvointipalveluista.

5.1.2 Hoitoonohjausneuvottelu

Mikäli päihdekäyttö on selvästi vaikuttanut opiskelijan opintosuorituksiin, vaarantanut turvallisuutta taikka vakavalla tavalla opiskelijan omaa terveyttä tai opiskelijan huumausainekäyttö on riippuvuustasoista, päihdeyhdyshenkilö järjestää hoitoonohjausneuvottelun asian tullessa hänen tietoon.

Hoitoonohjausneuvottelua varten kerätään tarvittavat taustatiedot, ja osallistujille lähetetään kirjallinen kutsu, joka sisältää tiedon osallistujista ja neuvottelun tavoitteesta. Hoitoonohjausneuvotteluun osallistuvat tarvittavat henkilöt, kuitenkin 1) opiskelija, 2) opiskeluterveydenhuollon tai hyvinvointipalveluiden edustaja, 3) ammattikorkeakoulun edustaja sekä 4) tarvittaessa opiskelijan tukihenkilö.

On suositeltavaa, että hoitoonohjauksen nopeuttamiseksi opiskelija ottaisi itse yhteyttä opiskeluterveydenhuoltoon tai opintopsykologisiin tilannekartoitusta sekä hoidonsuunnittelua varten jo ennen neuvottelua. Käynnin tai käyntien sisältö on luottamuksellinen, eikä läpikäytyjä asioita käsitellä hoitoonohjausneuvottelussa ilman opiskelijan suostumusta.

5.2 Hoitovaihtoehdot

Opiskelija ohjataan YTHS:ään hoidon tarpeen arvioon, jonka jälkeen hoitovastuu on YTHS:llä. Hoidon tarpeen arvion perusteella YTHS tekee oman hoitosuunnitelman, jossa he ohjaavat opiskelijan tarvittavaan jatkohoitoon tai toteuttavat ja seuraavat hoidon etenemistä YTHS:n palveluissa. YTHS tarjoaa perusterveydenhuollon tasoista hoitoa päihdeongelmiin. Jos opiskelijan vointi vaatii pikaisempaa terveydenhuollon apua, opiskelija ohjataan julkisen terveyden huollon palveluihin.

5.3 Opiskelu hoidon aikana

Opiskelu hoidon aikana riippuu opiskelijan opiskelukyvystä. Opintojen suhteen noudatetaan läsnä- ja poissaolosääntöjä, opiskelijoita koskevia sairauslomakäytäntöjä sekä tutkintosääntöä. Opintojen suunnitteluun hoidon aikana voi saada ohjausta ja neuvontaa opinto-ohjaajalta ja/tai päihdeyhdyshenkilöiltä.

6 Päihdeongelma ja seuraamukset

Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulu voi käyttää seuraavia kurinpidollisia toimenpiteitä: poistaa opiskelijan opetustilanteesta, evätä oikeuden osallistua opetukseen kolmeksi päiväksi, antaa kirjallisen varoituksen tai erottaa opiskelijan määräajaksi. Ammattikorkeakoulu voi myös peruuttaa opiskeluoikeuden niin sanotun SORA-lainsäädännön tarkoittamissa tilanteissa.

6.1 Opiskelutilanteesta poistaminen

Ammattikorkeakoululain 38 § mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. On suositeltavaa, että silloin kun opetuksesta poistaminen johtuu päihdekäytöstä, tilanteen jälkeen järjestetään puheeksiotto ja tehdään päihdehaittailmoitus päihdeyhdyshenkilölle, joka järjestää tarvittaessa hoitoonohjausneuvottelun.

6.2 Opiskelusta pidättäminen

Ammattikorkeakoululain 38 § mukaan opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

6.3 Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo ammattikorkeakoulun järjestystä, kieltäytyy huumausainetestistä tai on käyttänyt huumausaineita (Ammattikorkeakoululaki 38 §). Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori.

Jos opiskelijan teko on vakava tai epäasiallinen käytös jatkuu kirjallisen varoituksen jälkeen, opiskelija voidaan erottaa ammattikorkeakoulusta enintään vuodeksi. Päätöksen tekee ammattikorkeakoulun hallitus.

6.4 Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

- 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;
- 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain [\(39/1889\) 17 luvun](#) 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1–3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 Arkaluonteisen tiedon käsittely ja luottamuksellisuus

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojalakiä 5.12.2018 ([1050/2018](#)).

Henkilötieto on luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaava tieto, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskevaksi. Arkaluonteisia tietoja ovat mm. ne henkilötiedot, jotka koskevat terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia.

Näitä tietoja ei saa käsitellä – kerätä, tallentaa, järjestää, käyttää, luovuttaa, säilyttää, muuttaa, yhdistää, poistaa, tuhota – ilman laissa säädettyä tai henkilön itsensä antamaa lupaa.

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34–36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Lähteet

Tämä päihdeohjelma on tehty YTHS:n ja SYL:n päihdeohjelmamallin pohjalta

Ammattikorkeakoululaki (14.11.2014/932) ja tietosuojalaki ([150/2018](#))

SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa. Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen. Luettavissa:

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70341/URN_ISBN_978-952-00-3562-4.pdf?sequence=1 .
21.11.2023

Haaga-Helia, voimassa alkaen 1.8.2023. Tutkintosäntö. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/tutkintosaanto-noudatettavat-normit-ja-muutoksenhaku>. Viitattu 12.10.2023

Haaga-Helian kriisitoimintaohje. Luettavissa: <https://haagahelia.sharepoint.com/sites/Korkeakoulumme/SitePages/Turvallisuus-ja-kriisitoimintaohje.aspx>. Viitattu 12.10.2023

Kela: Jos sairastut opintojen aikana. Luettavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-jos-sairastut> . Viitattu 28.11.2023.

YTHS:n Sora lainsäädäntöön perustuva huumausainetestaus. Luettavissa: <https://www.yths.fi/palvelut/opiskeluyhteisotyo/sora-lainsaadantoon-perustuva-huumausainetestaus/> 12.10.2023.

Liiteluettelo

Liite 1 Tiedonsiirtolomake terveydenhuollolle huumausainetestiä varten

Liite 2 Maksusitoumus ja suostumus lähettämisestä huumetestaukseen

